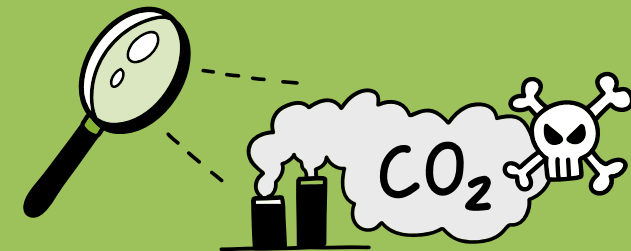

YRITYKSEN ILMASTOTYÖN *askeleet*

TYÖKIRJA PK-YRITYSTEN ILMASTOTYÖN KÄYNNISTÄMISEEN

Työkirja on laadittu osana Kaarinan yritysten ilmastoteot -hanketta syksyllä 2021. Hanketta on rahoitettu ympäristöministeriön Kuntien ilmastoratkaisut –ohjelmasta. Kuvitus: Réka Gruborovics / RedanRedan Oy

SISÄLTÖ

- Tervetuloa muotoilemaan yrityksen omaa päästövähennyspolkua!
- Polku muodostuu neljästä askeleesta – ohjeita pähkinänkuoressa
- Koostekuva: Yrityksen ilmastotyön askeleet
- Askel 1: Tavoitteen asettaminen
 - Oma ilmastovisio
- Askel 2: Nykytilan kartoitus
 - Asiakasrajapinta
 - Tuotanto
- Askel 3: Hiilijalanjäljen minimointi
 - Asiakasrajapinta
 - Tuotanto
- Askel 4: Hiilikädenjäljen maksimointi
 - Asiakasrajapinta
 - Tuotanto
- Askelkohtaiset tavoitteet yhden ja viiden vuoden päähän
- Miten tästä eteenpäin?

TERVETULOA MUOTOILEMAAN YRITYKSEN OMAA PÄÄSTÖVÄHENNYSPOLKUA!

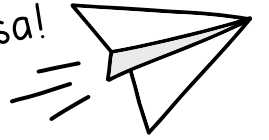
Tämä työkirja toimii keskustelupohjana ja ilmastotyön käynnistämisen apuna yritykselle, joka haluaa pienentää toimintansa ilmastovaikutuksia ja uudistua kestävämpään suuntaan.

Työkirjaa voi käyttää esimerkiksi sisäisen tilannekartoituksen ja yhteisen ideoinnin pohjana. Esityksen voi ladata omaan käyttöön ja työstödioja voi lisätä tarvittaessa. Sivuja voi täyttää sähköisesti tai tulostettuna. Yksi vaihtoehto on täyttää tulostettuja tehtävisivuja esimerkiksi työpajassa ja koota ne sähköisesti yhteen yrityksen omaksi strategiseksi kokonaisuudeksi, jota seurataan sovitusti esimerkiksi vuoden tai kahden vuoden välein.

Työkirjaa voivat hyödyntää eri kokoiset yritykset toimialasta riippumatta, mutta erityisesti se on kehitetty pienten ja keskisuurten yritysten tarpeisiin. Kysymysten on tarkoitus auttaa oman toiminnan tarkastelun käynnistämisessä sekä tunnistaa vaikuttavimmat toimet ja askeleet kohti hiilineutraalia ja kestävää liiketoimintaa. Kysymyksiä voi myös täsmentää omaan toimintaan sopivaksi!

POLKU MUODOSTUU NELJÄSTÄ ASKELEESTA

Muista viestiä
kaikissa vaiheissa!

Neljä askelta ovat tavoitteen asettaminen, nykytilan kartoitus, hiilijalanjäljen minimointi sekä hiilikädenjäljen maksimointi. Jokaista askelta tarkastellaan tässä työkirjassa omina kohtinaan. Eri askeleiden toimenpiteet voivat tapahtua samanaikaisesti, eikä polkua tarvitse edetä kronologisesti, mutta tavoitteista ja nykytilan analysoinnista on järkevää aloittaa.

Polussa on kaksi tasoa: jokaista askelta tulee tarkastella sekä ulospäin näkyvän **asiakasrajapinnan** että **tuotannon** näkökulmasta. Seuraavissa dioissa askeleita tarkastellaan tarkemmin.

Tärkeää on myös panostaa viestintään työn joka vaiheessa. Sisäisellä viestinnällä vahvistetaan yhteistä tahtotilaa, ulkoisella kerrotaan myös asiakkaille työn etenemisestä, merkityksestä ja tuloksista. Kun arvot ovat kohdillaan, on vastuullisuudesta helppo viestiä!

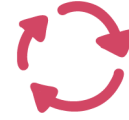

Huom! Seuraavalla sivulla olevan polkukuvan voit myös tulostaa A3-julisteena osoitteesta [valonia.fi/polkujuliste!](https://valonia.fi/polkujuliste)

YRITYKSEN ILMASTOTYÖN

askeleet

Muista viestiä
kaikissa vaiheissa!

ARVOT

VISIO

- Millainen yritys haluamme olla?
- Miten arvomme näkyvät asiakkaille?

Hmm...

- Mitkä ilmastotoimet ovat olennaisia asiakkaidemme näkökulmasta?
- Valitsevatko vastuullisuuteen panostavat asiakkaat meidät?

YHDESSÄ!

- Miten voimme kehittää tuotteitamme ja palveluitamme kestävämpään suuntaan?
- Miten otamme asiakkaamme ja kumppanimme mukaan tähän työhön?

HIILIJALAN-
JÄLJEN
MINIMOINTI

- Mitkä ovat vaikuttavimmat toimet tuotannon ilmastovaikutusten pienentämiseksi?
- Voimmeko ottaa käyttöön vähähiilisiä materiaaleja tai hyödyntää sivuvirtoja?

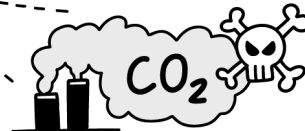
TAVOITTEEN
ASETTAMINEN

- Miten ilmastomuutoksen hillintä muokkaa toimintaamme?
- Millaisia uusia toiminnan mahdollisuuksia kestävyysteemat tuovat?

NYKYTILAN
KARTOITUS

- Tiedämmekö toimintamme suurimmat päästölähteet ja ympäristöhaitat?
- Mistä tarvitsemme lisää tietoja tai lukuja?
- Miten kestävyystyö yrityksessämme on resursoitu?

HIILIKÄDEN-
JÄLJEN
MAKSIMOINTI

- Voisimmeko sitoa hiiltä tuotantoratkaisujen ja hankintaketjujen kautta?
- Voisimmeko tuottaa omaa uusiutuvaa energiaa?
- Suosimmeko käyttämissämme materiaaleissa kestävämpiä vaihtoehtoja?
- Miten voisimme edistää luonnon monimuotoisuutta yritystoimintamme kautta?

ASIAKAS-
RAJAPINTA

TUOTANTO

Kaarina

VALONIA

KAARINAN
KEHITYS Oy

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ASKEL 1: TAVOITE

Tavoitteellisuus on vastuullisuustyön perusedellytys ja luo pohjan myös seurannalle. Hyvä perustavoite on täsmentää yrityksen yhteiset arvot ja saada ne näkymään kaikessa toiminnassa!

Tässä osiossa laitetaan visiokakkulat nenälle ja pohditaan, millainen toimija yrityksenne haluaa olla sekä omasta että asiakaskunnan vinkkelistä.

TAVOITETILA JA VISIO VUODELLE XXXX

Miten nykyiset ja uudet asiakasryhmät näkevät teidät tulevaisuudessa? Mistä asiakkaat voivat saada tietoa yrityksen tuotantoketjuista tai ilmastoteoista?

Miten ilmastonmuutoksen torjunta ja ekologinen kestävyys on tuotu osaksi yrityksen tuotantotapoja ja alihankintakäytäntöjä? Onko kestävyysteema tuonut uusia mahdollisuuksia?

Muodostakaa edellisten pohjalta yrityksellenne **ilmastovisio** 5 tai 10 vuoden päähän.

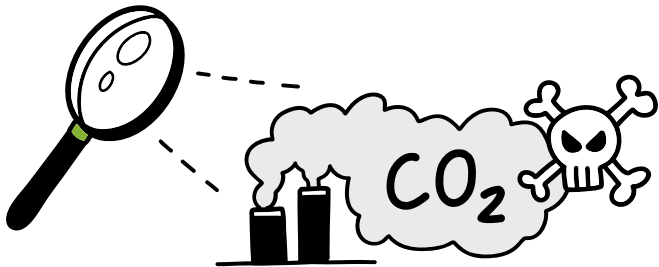
Miten ilmastonmuutoksen torjunta ja ympäristövastuu näkyy toiminnassanne tai on muuttanut sitä?

- Esim. "Vuonna 2025 Yritys Oy:n hiilijalanjälki on pienentynyt 80 %. Yritys käyttää vain uusiutuvaa energiaa ja on minimoinut materiaalihävikin koko tuotantoketjussa. Yritys tunnistetaan alallaan vastuullisuustyön edelläkävijänä ja tämä näkyy asiakastyytyväisyydessä sekä liiketoiminnan kasvuna."

ASKEL 2: MISSÄ MENNÄÄN?

Ennen tulevien toimien suunnittelua on tärkeää selvittää nykytilanne. Millaisena toiminta näyttäytyy ulospäin asiakkaille? Ovatko materiaali- ja raaka-ainehankinnat kestäviä? Millä tasolla on yrityksen energiankulutus? Millaisia ovat logistiikkaketjut?

Nyt on aika tunnistaa ja tunnustaa myös se, missä on petrattavaa, mistä tarvitaan lisää tietoa ja millä keinoin sitä saadaan. Asiakaspalaute, kyselyt tai media-analyysit voivat tuoda tietoa asiakasrajapinnasta. Sisäisesti on tärkeää koota yhteen tietoa tämänhetkisistä tuotannon päästöistä ja esimerkiksi energiankulutuksesta tai jätteiden määrästä.

MISSÄ MENNÄÄN: **ASIAKASRAJAPINTA**

VASTUUTAHO YRITYKSESSÄ:

**Kuinka kattava kuva meillä on
nykytilanteesta?**

**Millä tavoin ympäristöteemat näkyvät
asiakasrajapinnassa?**

MIETI NÄITÄ:

- Toimialan olennaiset kestävyysnäkökulmat
- Oman toiminnan edistyksellisyys suhteessa kilpailijoihin
- Kestävyysnäkökulma, joka vetoaa nykyisiin asiakkaisiin (esim. toimitusketjun läpinäkyvyys, vähähiilinen tarjonta...)
- Uudet asiakasryhmät (ketkä?) ja heidän tavoittamisensa ekologisen kestävyuden paremmalla hallinnalla
- Toimintaympäristön muutokset ja niihin vastaaminen (esim. asiakasodotukset, lainsäädäntö jne.)

MISSÄ MENNÄÄN: **TUOTANTO**

VASTUUTAHO YRITYKSESSÄ:

Mitkä ovat yrityksen suurimmat päästölähteet? Entä vaikutusmahdollisuudet päästöjen pienentämiseen? Mitkä ovat riskit, jos emme tee mitään?

MIETI NÄITÄ:

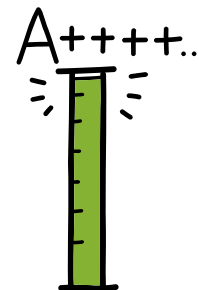
- Yrityksen koko toiminnan nykyinen energiatarve
- Fossiilisen ja uusiutuvan energian osuus kokonaiskulutuksesta
- Käytössä olevat ympäristösertifikaatit
- Muut toiminnasta syntyvät ympäristövaikutukset, esimerkiksi veden kulutus, kemikaalikuormitus, vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen
- Toimintaympäristön muutokseen liittyvät riskit: raaka-aineiden saatavuus jne.

ASKEL 3: VÄHEMMÄN PÄÄSTÖJÄ!

Sitten toimeen! Kun lähtötilanne on tiedossa, on aika hakea ratkaisuja yrityksen toiminnan ilmasto- ja ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Miten fossiilisten polttoaineiden tarvetta voisi vähentää? Entä voiko tuotteiden elinkaarta pidentää? Mistä lähteä liikkeelle?

Seuraavassa osiossa listataan keinoja yrityksen nykytoiminnan ympäristöhaittojen pienentämiseksi ja pohditaan eri toimenpiteiden vaikuttavuutta. Osiossa punnitaan myös mahdollisuuksia toiminnan uudistamiseksi kestävämpään suuntaan.

VÄHEMMÄN PÄÄSTÖJÄ: **ASIAKASRAJAPINTA**

VASTUUTAHO YRITYKSESSÄ:

Miten tuotteita ja palveluita voisi kehittää niin, että toiminnasta syntyvät päästöt ja ympäristöhaitat minimoidaan? Miten asiakkaat ja muut sidosryhmät otetaan mukaan tähän työhön?

MIETI NÄITÄ:

- Vähähiilisten vaihtoehtojen tarjoaminen asiakkaille
- Omien tuotteiden elinkaaren pidentäminen tuomalla korjaus- ja huoltopalvelut mukaan liiketoimintaan
- Kanavat, joissa käydään vuoropuhelua ja viestitään asiakkaille päästövähennyksistä ja tavoitteista
- Digitaalisten ratkaisujen rooli ekologisen kestävyys ja asiakaskokemuksen parantamisessa
- Ilmasto- ja ympäristöteemojen näkyminen viestintäsuunnitelmassa

VÄHEMMÄN PÄÄSTÖJÄ: **TUOTANTO**

VASTUUTAHO YRITYKSESSÄ:

Mistä tuotannon hiilijalanjälki muodostuu ja mitkä ovat vaikuttavimmat toimet vaikutusten pienentämiseksi?

MIETI NÄITÄ:

- Päästövähennyssuunnitelman tekeminen
- Energiatehokkuustoimet yrityksen sisällä ja toimitusketjussa
- Eroon fossiilisista energialähteistä
- Kierrätettyjen ja vähähiilisten materiaalien lisääminen, jätteen määrän minimoiminen
- Vähähiiliset logistiikkaratkaisut ja logistiikan optimointi
- Sivuvirtojen hyödyntäminen ja resurssien jakaminen yritysysteistyön kautta (teolliset symbioosit)
- Jäljelle jäävien päästöjen kompensointi

ASKEL 4: LUODAAN RATKAISUJA!

Vähemmän päästöjä, enemmän ympäristöhyötyjä!

Tässä osassa keskitytään kasvattamaan ilmastolle ja ympäristölle positiivisia yritystoiminnan vaikutuksia.

Yritysten ilmastotoimet eivät jää haittojen minimointiin – myös hiilineutraalia yhteiskuntaa rakentavat ratkaisut syntyvät yrityksissä. Hiilikädenjäljellä tarkoitetaan yrityksen toiminnasta asiakkaille ja yhteiskunnalle syntyviä päästösäästöjä ja ympäristöhyötyjä. Edistävätkö myymänne tuotteet ja palvelut kestäviä elämäntapoja? Voisiko liiketoimintanne perustua tuotteisiin ja palveluihin, jotka pienentävät käyttäjänsä hiilijalanjälkeä? Voidaanko luonnon monimuotoisuutta edistää yrityksen toiminnan kautta?

LUODAAN RATKAISUJA: **ASIAKASRAJAPINTA**

VASTUUTAHO YRITYKSESSÄ:

Miten yritys voisi olla ensisijainen valinta nykyisille ja potentiaalisille asiakkaille, jotka haluavat pienentää hiilijalanjälkeään?

MIETI NÄITÄ:

- Ratkaisut, joilla pienennetään asiakkaiden hiilijalanjälkeä tuodaan osaksi strategiaa ja tuotekehitystä
- Tuotevalikoima, joka edistää hiilijalanjälkeä pienentäviä kulutusvalintoja
- Kiertotalouden liiketoimintamallien hyödyntäminen (esim. korjaus- ja huoltopalvelut, tuotteen takaisinotto & uudelleenvalmistus, tuote palveluna)
- Viestintä ja kampanjat ilmastokärjellä, asiakkaiden tietoisuuden nostaminen ja tekoihin kannustaminen
- Yrityksen viestinnän ja brändin rakentaminen hiilikädenjäljen kasvattamisen ja ympäristövastuullisuuden ympärille

LUODAAN RATKAISUJA: TUOTANTO

VASTUUTAHO YRITYKSESSÄ:

Miten edistämme hankintaketjumme ja asiakkaidemme kestäviä valintoja tuotannon kautta?

MIETI NÄITÄ:

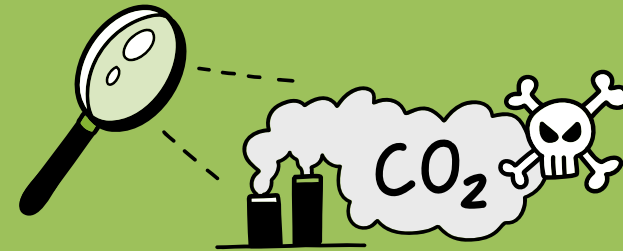
- Vähähiilisyyskriteerit kumppanuuksissa
- Hiilen sitominen (esim. hiilinielujen kasvattaminen, teknologiset ratkaisut)
- Oma uusiutuvan energian tuotanto
- Hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen omassa tai kumppanin tuotannossa
- Suljettujen materiaalikiertojen mahdollisuudet (esim. suunnittelu kiertotalouden periaatteita noudattaen; tuotteiden takaisinotto ja uudelleen valmistus)
- Materiaalien ja kemikaalien tuntemus: käytössä ainoastaan luonnolle ja ihmisille turvalliset ja haitta-aineettomat materiaalit, jotka voivat kiertää useita elinkaaria
- Keinot luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi oman toiminnan kautta

YRITYKSEN ILMASTOTYÖN askeleet

ASKELKOHTAISET TAVOITTEET

Seuraavaksi luodaan katseet vuoden ja viiden vuoden päähän. Tarkoituksena on valita mahdollisimman konkreettisia toimenpiteitä, joiden etenemistä voi seurata. Samalla määritetään vastuutahot eri tavoitteiden seurannalle.

Yrityksen vastuulla on tämän pohjatyöskentelyn jälkeen laatia omanlainen, täsmennetty etenemissuunnitelma, josta ilmenee toimenpiteiden aikataulu, vastuutahot sekä seurannan tavat.

TAVOITE **UUODEN** PÄÄSTÄ

TAVOITE **5 UUODEN** PÄÄSTÄ

Määritelkää tähän kartoitustyön ja seurannan tavoitteet **vuoden** päästä.

Miten seurantaa on aloitettu? Mitä selvityksiä on tehty tai suunniteltu? Miten tästä eteenpäin?

Määritelkää tähän kartoitustyön ja seurannan tavoitetila **viiden vuoden** päähän.

Miten seurantaa on kehitetty? Millainen sykli selvitystyössä ja seurannassa on käytössä? Kerätäänkö säännöllistä palautetta?

TAVOITE **UUODEN** PÄÄSTÄ

TAVOITE **5 UUODEN** PÄÄSTÄ

Miten päästövähennystoimia on käynnistetty?
Mitä tietoa on kerätty tai millaisia suunnitelmia tehty?

Kuinka paljon päästöjä on saatu vähennettyä? Miten päästövähennys näkyy ulospäin? Miten päästöjä kompensoidaan? Onko asiakkaat otettu mukaan?

TAVOITE **1 VUODEN** PÄÄSTÄ

Onko tuotevalikoimaa uudistettu tukemaan asiakkaiden ilmastotoimia? Tehdäänkö yhteistyötä ympäristötoimijoiden kanssa? Onko selvitetty ekologisen kompensaation mahdollisuuksia?

TAVOITE **5 VUODEN** PÄÄSTÄ

Onko solmittu uudenlaisia kumppanuuksia? Onko hiilensidontamenetelmiä käytössä? Millaista lisäarvoa asiakkaat saavat yrityksen vastuullisuustyöstä?

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

LAATIKAA ETENEMISSUUNNITELMA

- Työnjako ja resursointi: vastuuhenkilöt tai -tiimit
- Aikajänne ja päivitystarpeet
 - Sopikaa aikataulusta, mahdollisesta vuosikellosta ja seurannasta
 - Henkilöstön kuuleminen toimenpiteiden määrittelyssä
- Rahoitustahot ja yhteistyökumppanit
 - Hyödyntäkää yrityksille tarjolla olevaa tietoa, neuvontaa ja verkostoja.

VIESTINTÄ

- Viestintäsuunnitelma ilmastotyön etenemisestä kertomiseen asiakkaille, kumppaneille ja sidosryhmille
- Sisäinen viestintä kuntoon: miten kaikki pysyvät perillä etenemisestä?
- Asetetuista tavoitteista ja toteutuneista toimista viestiminen

